

Bijlage 16 bij projectplan Waterwet geulen en weerdverlaging Meanderende Maas

Samenhang projecten rond Meanderende Maas

Inleiding

Het project Meanderende Maas begon in feite in 2016, met een preverkenning. Deze leidde tot een MIRT verkenning met als resultaat een Voorkeursalternatief op basis waarvan de minister van Infrastructuur en Waterstaat en andere overheden zich in 2020 committeerden aan een planuitwerking. In 2020 werd dit voorkeursalternatief verankerd in een Interprovinciale Structuurvisie met een toekomstbeeld voor 2050. In dat toekomstbeeld is voorzien dat alle uiterwaarden in het projectgebied van Meanderende Maas op enig moment zullen worden omgezet in natuur.

Op basis van het Voorkeursalternatief werd in 2020 ook een bestuurlijke overeenkomst¹ getekend waarin 10 partijen (waaronder het ministerie van I&W) zich committeerden aan de planuitwerking en mogelijke realisatie van een geheel aan initiatieven in het projectgebied van de Meanderende Maas. Nu (april 2023) is de planuitwerking afgerond en moet besluitvorming plaatsvinden, met terinzagelegging van de relevante besluiten en -vergunningen.

Partijen (willen) met de uitvoering de volgende doelstellingen bereiken:

- Het versterken van de primaire waterkering (dijktraject 36-3), zodanig dat de wettelijke veiligheidsnorm 1/10.000 jaar wordt gerealiseerd;
- Het door rivierverruimende maatregelen realiseren van minimaal 11 cm netto waterstandsvaling³;
- Het realiseren van Natuur Netwerk Brabant (NNB) door ontwikkeling van een grote eenheid van rivier- en moeraslandschap;
- Het realiseren van Kader Richtlijn Water (KRW) doelen;
- Het versterken en beleefbaar maken van de ruimtelijke kwaliteit in het gebied, o.a. door het aantrekkelijk inrichten en toegankelijk maken van het gebied, het koesteren van cultuurhistorie (o.a. behoud bakenbomen) en bijdragen aan de visualisatie en beleving van de Zuiderwaterlinie;
- Het versterken van de vrijetijdseconomie, door een recreatief aantrekkelijk gebied met bovenregionale betekenis en allure te ontwikkelen;
- Het bevorderen van duurzaamheid, door o.a. het toepassen van gebiedseigen grond en korte transportafstanden voor grond bij uitvoering van de dijkversterking;
- Het verbeteren van het woonklimaat en de vitaliteit van kernen, door een aantrekkelijk gebied te ontwikkelen;
- Het stimuleren van economie en ondernemerschap, onder andere door het verbeteren van de (haven)toegang van het Burgemeester Delenkanaal en het borgen van de goede bevaarbaarheid van de Maas voor zowel beroeps- als pleziervaart;

De bestuursovereenkomst (2020) omvatte het project Demen-Dieden (dat op dat moment al bijna gereed was voor vergunningaanvragen), Oeverzone Diedensche Uiterdijk (al in uitvoering), en de nieuw te ontwikkelen gebieden van Diedensche Uiterdijk, de Waarden, Ossekamp, en in Gelderland Maasbommel en Appeltern, dit tezamen met de dijkversterking tussen Ravenstein en Lith.

De planuitwerking focuste vervolgens op die onderdelen die nog niet in vergunningaanvragen vervat waren en die pasten bij de bestuurlijke mogelijkheden en de middelen in grond en financiën die beschikbaar waren. In een later stadium is een aanvullende bestuursovereenkomst gesloten over de toevoeging van PAGW-doelen en budgetten aan het project². Het plan werd daardoor uitgebreid met extra gebieden in Ossekamp en de Waarden. Echter, de realisatie van die gebieden en van een deel

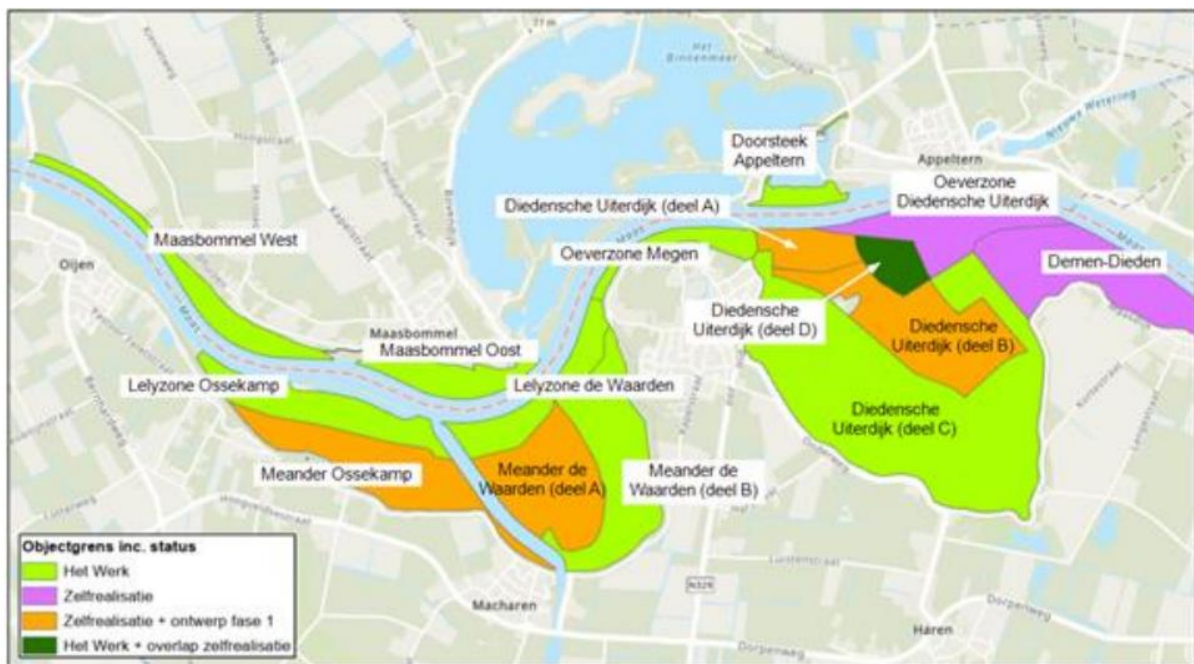
¹ Bestuursovereenkomst planuitwerking Meanderende Maas, 7 september 2020

² Bestuursovereenkomst planuitwerking Meanderende Maas (incl. addendum PAGW), 22 februari 2021

van de Diedensche Uiterdijk (oranje op de figuur hieronder) is afhankelijk van beschikbare middelen (grond en financieel).

Deze middelen zijn nog niet geregeld. Daarom zijn er ook nog geen vergunningen of definitieve plannen voor deze deelgebieden voor de besluitvorming. In het integrale plan is echter steeds rekening gehouden met boven vermelde overwegingen³. Het integrale plan geeft invulling aan de bovenstaande algemene doelen, en uiteraard zijn die ook geverifieerd met de betrokken partners. Het integrale plan is overigens vastgelegd in de Interprovinciale structuurvisie Meanderende Maas.

De conclusie was dat het integrale plan voldoet aan de doelstellingen en belangen van alle 10 de partners. Echter, niet alle maatregelen worden tegelijk uitgevoerd. De groene gebieden ('Het Werk', zie onderstaande figuur) maken deel uit van de hoofdvergunning-aanvragen en projectplannen waar deze notitie een bijlage bij is, maar de oranje delen niet. Deze oranje gebieden kunnen binnen de ruimte van het vast te stellen bestemmingsplan ('herziening bestemmingsplan buitengebied Oss') en binnen de kaders van de Beleidsregel Grote Rivieren en Water en Bodem Sturend door nu nog onbekende partijen verder ontwikkeld worden (daarvoor wordt de term 'Zelfrealisatie' gebruikt). Voor de meeste doelen is dat niet bezwaarlijk, want het bestemmingsplan en eerder genoemde beleidsregels bieden voldoende houvast om bijvoorbeeld bebouwing te voorkomen. Echter wat betreft de waterstandsdaling voldoet een bestemmingsplan niet, en zijn de kaders van de Beleidsregel Grote Rivieren en Water en Bodem Sturend bepalend. Het Rivierkundig Beoordelingskader is het bijbehorend beleidsinstrument.

³ In de planuitwerking is er om praktische redenen in overleg met RWS voor gekozen om de waterstandsdaling bij een lagere afvoer en met een ander model te bepalen. Daarbij zijn controle berekeningen uitgevoerd. Het ontwerp van het voorkeursalternatief dat bij de BOK is vastgesteld realiseert 14 cm waterstandsdaling in het nieuwe model en bij de lagere afvoer. In het navolgende zal steeds gesproken worden over 14 cm waterstandsdaling als taakstelling voor het integrale plan. Deze 14 cm taakstelling is gelijkwaardig aan de 11 cm van de Bestuursvereenkomst(2020).

Rivierkundige uitgangspunten en modelgebruik bij RBK-toets en toets Bestuurlijke doelstelling:

Deze zijn uitgebreid toegelicht in document 'WSB.4.2-TUN-00065 – Technische Uitgangspunten Notitie Rivier v3.0.pdf' van 1-3-2022. In het kort:

- A. RBK-toets: bij het vaststellen van het waterstandeffect wordt de vergelijking gemaakt met het vigerende WAQUA vergunningen-deelmodel Maasbeno17_5_20m_km181-231-v1 met hierin extra opgenomen de maatregelen Demen-Dieden en Oeverzone Diedensche Uiterdijk (respectievelijk maatregelen *ma_DeDiVKA_b8* en *ma_uitdijk_a1*). Hierdoor ontstaat een geactualiseerd deelmodel dat als referentiesituatie dient. De randvoorwaarden van het deelmodel zijn afgeleid van een dynamische berekening, uitgevoerd met het WAQUA vergunningen model voor de gehele Maas (beno17_5-v1). Deze berekening is uitgevoerd voor een afvoer met een herhalingsstijd van 3000 jaar, de maatgevende afvoer bij een RBK-toets in het bedijkte deel van de Maas. De T3000 topafvoer bij Borgharen bedraagt 4.118 m³/s. Rekening houdend met laterale toe- en afstroom en het effect van topvervlakking zijn de randvoorwaarden voor het deelmodel vastgesteld op $Q_{stationair} = 3.737$ m³/s (afvoerrand) en NAP +5.04m (waterstandrand). Bij het berekenen van de waterstandeffecten van het plan dat nu ter inzage gaat (groene/paarse maatregelen) wordt de vergelijking gemaakt met de berekende waterstanden van de referentiesituatie.
- B. Toets bestuurlijke doelstelling: op het gebied van modelgebruik zijn er zijn een aantal significante verschillen met het modelgebruik voor de RBK-toets.
- Er wordt gebruik gemaakt van een gekoppeld model: model beno17_5-v1 wordt gekoppeld met Maasbeno17_5_20m_km181-231-v1.
 - De maatregelen Demen-Dieden (*ma_DDbvar_e1*, *ma_uitstDe_b1*, *ma_insDied_b1* en *ma_De9010_a1*) en Oeverzone Diedensche Uiterdijk (*ma_uitdijk_a1*) worden niet in het referentiemodel opgenomen.
 - De bandijklijn is geactualiseerd waar deze niet overeenkomt met de buitenkruinlijn in het model beno17_5-v1. Hierdoor wordt het rivierkundige effect van de rivierwaartse dijkversterking correct meegenomen.
 - De randvoorwaarden van het gekoppelde model zijn afgeleid van een stationaire afvoer 4.118 m³/s bij Borgharen. Rekening houdend met lateralen en niet rekening houdend met topvervlakking betekent dit een stationaire afvoer van 4.666 m³/s op de bovenstroomse rand van het deelmodel.

Op deze manier ontstaat het referentiemodel voor het toetsen van de bestuurlijke doelstelling.

Het modelgebruik voor de bestuurlijke toets (DO) is hetzelfde gehouden als het modelgebruik in de VO en verkenningsfase. Hierover heeft afstemming plaatsgevonden: zie Appendix1 van de TUN Rivier v3.0.

Waterstandeffecten:

- RBK toets: het plan dat nu er inzage ligt ('Het Werk', groene gebieden) realiseert samen met de paarse gebieden een waterstanddaling. De maximale daling is 12,6 cm bij rkm 189,7.
- Bestuurlijke toets: het integrale plan (groen/oranje/paars) volgens het huidige ontwerp realiseert een waterstanddaling van exact 14,0 cm bij rkm 184. Dit is conform de bestuurlijke taakstelling. Dit is vastgelegd in memo 'WSB.4.4-MEM-00087_RIV-DO: Toetsing Waterstandsdaling_versie 5.0 pdf' van 10 januari 2023.

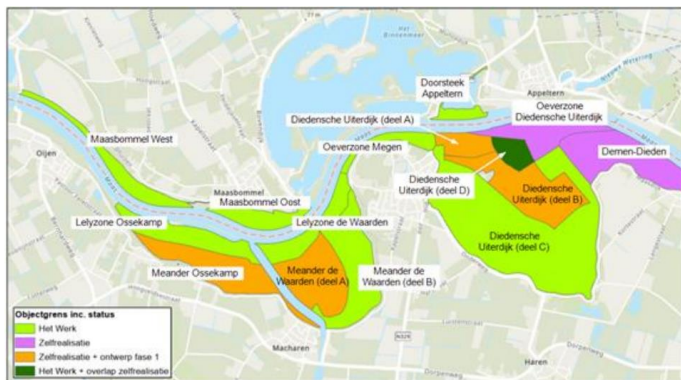
Ter info: een globale berekening laat zien dat alleen het voorliggende plan (groen/paars) bij rkm 184 een waterstanddaling zal realiseren van ongeveer 14,6 cm.

De kans is aanzienlijk dat niet alle oranje gebieden tegelijk in realisatie gaan, en ook is er een kans dat plannen gewijzigd worden wat betreft vegetatie of mate van ontgronding. Middels kaders moet bewaakt worden dat een (oranje) deelgebied een onevenredig deel van de ruimte in de waterstandtaakstelling gaat gebruiken, die eigenlijk nodig is voor andere (oranje) deelgebieden.

Middels deze notitie wordt daarom vastgelegd en gepubliceerd dat voor de oranje deelgebieden (*Zelfrealisatie*) een aanvullende eis op de kaders van de beleidslijn Grote Rivieren en Water en Bodem Sturend en de systematiek van het Rivierkundig Beoordelingskader v5.0 geldt om te bewaken dat de bestuurlijk afgesproken integrale taakstelling van 14,0 cm behaald wordt. Daartoe moet gebruik gemaakt worden van onderstaand rekenvoorschrift. Alternatief mag ook gebruik gemaakt worden van bovengenoemd model-instrumentarium, waarin dan het maatregelenpakket *mema_do_d4* als referentie wordt gebruikt.

Aanvullend rekenvoorschrift voor rivierkundige beoordeling:

In het kader van project Meanderende Maas is in 2022 een besluit genomen over de ontwikkeling van het projectgebied.

Het geheel van maatregelen in de oranje/groene/paarse gebieden leidde tot een waterstandsval van 14 cm. Daarbij werd een pakket maatregelen *mema_do_d4* gebruikt. Nieuwe initiatieven die binnen dit projectgebied vallen dienen aanvullend op het gebruikelijke rivierkundig beoordelingskader twee waterstandsberekeningen te maken met het dan geldende voorschrift voor hoogwater berekeningen:

- Een berekening waarbij het oorspronkelijke plan zoals hierboven aangehaald wordt ingemixt in het door RWS Helpdesk Water verstrekte model.
- Daarnaast dient een berekening gemaakt te worden waarbij het nieuwe initiatief het oorspronkelijke plan voor die deellocatie vervangt.

Bij de tweede berekening mag de waterstand op rkm 184 niet hoger zijn dan bij de eerste berekening. Is dit wel zo, dient er een compensatiemaatregel plaats te vinden.

Deze regel geldt voor alle initiatieven in het projectgebied van de figuur, en wordt uitgevoerd in AANVULLING op de standaard instructie voor het berekenen van het effect op hoog water.

Het kan voorkomen dat een maatregel volgens de standaard effectbepaling in het RBK tot enige opstuwing leidt. Als in de bovenomschreven sommen echter blijkt dat de maatregel niet leidt tot een verslechtering op rkm 184, wordt de maatregel toch beschouwd als te hebben voldaan aan de eis voor het waterstandseffect.